

Marjaniemi-Seuran Itsenäisyyspäivän juhla 6.12.2016 klo 16

Marjaniemen Purjehtijoiden paviljonki, Marjaniemenranta 1

JUHLAPUHE

Professori, arkkitehti Pekka Salminen

MARJANIEMESTÄ MAAILMALLE

Hyvät marjaniemeläiset,

Kirjoitin ensimmäiset alustavat ajatukset tästä puheesta Finnairin lennolla Pekingistä Helsinkiin syyskuun 22. päivänä. Viimeisen 20 vuoden aikana olen tehnyt paljon töitä lentokoneissa, entisen Itä-Saksan junissa ja ihan viime vuosina yli 300 km tunnissa kiitävissä huippujunissa Kiinassa.

Syyskuun jälkeen moni asia maailmassa on ehtinyt muuttua, ja kun iso muutos jossakin päin maailmaa tapahtuu, sillä on nykyään heti vaikutusta myös kansainvälisesti. On ollut Britannian Brexit-kansanäänestys ja Euroopassa lisääntyvä nationalismi, USA:n presidentinvaalit ja Lähi-idän sekasorto.. Näistä olemme kaikki tietoisia median välityksellä.

Niinpä alkuperäinen otsikkoni *SUOMALAISUUS MUUTTUNEESSA MAAILMASSA* tuntui tavallisen kansalaisen pohtimana liian laajalta ja johon en saisi uusia ”pointteja” tähän Itsenäisyyspäivän juhlaamme. Päädyin tämän puheen aiheena kertomaan oman ammattini kautta suomalaisuutta ja kansainvälisyyttä, eli *MARJANIEMESTÄ MAAILMALLE*.

Suomi oli ollut vasta 20 vuotta itsenäinen valtion, kun synnyin vuonna 1937. Pian sen jälkeen alkanut sota-aika oli suuri tragedia, joka muutti maailmanjärjestystä ja kaikkien suomalaistenkin elämää pitkäksi aikaa. Itselläni on vain hämäriä muistoja pommisuojusta.

Suuri ja kaikkia kansalaisia koskeva muutos oli Suomen liittyminen Euroopan Unioniin vuonna 1995. EU:n tarjoama vapaa liikkuvuus ja samalla vuosikymmenellä yleistynyt Internetin käyttö olivat ratkaisevia asioita, jotka tekivät mahdolliseksi sen, että Marjaniemessä toimii tällä hetkellä varmaankin Suomen kansainvälisin arkkitehtitoimisto.

Kun valmistuin vuonna 1960 Tampereen teknillisestä opistosta, muutin silloisen perheeni kanssa Helsinkiin ja aloitin arkkitehdin opinnot Polilla. Pääsin heti myös opiskelun ohella töihin arkkitehti Aarne Ervin toimistoon, jossa oli sihteerinä Anja Pajamies. Hän oli kuullut, että Marjaniemessä olisi tontti myytävänä. Ostin vuonna 1962 Brita ja Karl Nymanilta hyvän tontin Kallioharjuntie 11, ja muutimme kahden pienen lapsen kanssa 25 m2 lautamökkiin. Se korvattiin myöhemmin vaiheittain rakennetulla puurakenteisella talolla.

Ensimmäinen rakennusvaihe oli jo samana vuonna valmistunut sauna ja takkahuone. Siinä takkahuoneessa tein vuonna 1968 kahden entisen opiskelukaverin kanssa ehdotuksen Raision urheilukeskuskilpailuun, jonka voitimme. Se oli iso hanke, jota ei lopulta koskaan toteutettu, mutta perustimme sen työn avulla yhteisen arkkitehtitoimiston. Meillä oli töissä jo vuonna 1976 parikymmentä henkeä, kun muutimme Vuorikadun tiloista Ison-Antintielle Marjaniemeen.

Tavoitteenamme oli rakentaa toimistotilaksemme halpa ja yksinkertainen puurakennus, joten tarvitsimme tasaisen tontin. Marjaniementien varrella oli yleisen rakennuksen tontiksi merkitty alue, jonka omisti katolinen kirkko. Koska omistajalla ei ollut rakennussuunnitelmia, saimme ostetuksi tontin ja rakensimme toimistotalomme ensimmäisen vaiheen vuonna 1976.

Olin jo siihen aikaan matkustanut paljon, koska Raision urheilukeskuskilpailun voitto johdatti minut pian Kansainvälisen Arkkitehtiliiton Sports & Leisure -työryhmän Skandinavian edustajaksi.

1980-luvulla Marjaniemen toimistossa tehtiin useita kansainvälisiä suunnitelmia, kuten Teheraniin Persian shaahin urheilukeskukseen hotelli, Husseinin aikaan Irakiin Bagdadin kansainvälisen eläintarhan suunnitelmia yhdessä Korkeasaaren johtaja Ilkka Koiviston kanssa ja Jemenin pääkaupunkiin Sanaan hallintokeskuksen yleiskaava. Kävin myös kaikissa näissä paikan päällä tutustumassa tilaajaan ja paikallisiin olosuhteisiin.

1987 Ison-Antintien toimistossamme tapahtui isoja asioita. Ateljeeosa valmistui ja muutin siihen asumaan, toimisto osti vanhan talon Adrianmeren saaresta silloisessa Jugoslaviassa, ja purjehdin tästä MP:n laiturista ensin Dubrovnikiin ja sitten tuolle Unije-nimiselle saarelle, jossa kunnostin vanhan rakennuksen ja perustin sinne kansainvälisen arkkitehtuurikeskuksen. Siitä tuli tärkeä osa minun ja vaimoni Tellen elämää 20:ksi vuodeksi. Tämä keskus oli koko ajan myös selkeä osa Marjaniemen toimistoamme (seminaarit, näyttelyt ym.). Meille se oli enemmänkin kaukainen ateljee, jossa sai rauhassa tehdä töitä. Välimeri oli vetänyt minua purjehtijana aina puoleensa, mutta onhan se myös eurooppalaisuuden ja klassisen arkkitehtuurin synnyinseutua.

Jo alusta pitäen, kaikki mikä tapahtui ensin Jugoslavian aikaan ja myöhemmin Kroatian itsenäistyessä 1991, oli aivan selvää, että edustimme siellä nimenomaa Suomea. Arkkitehtipiireissä suomalaisella arkkitehtuurilla oli hyvä maine ja toimintamme oli koko ajan kulttuurityötä, joka teki Suomea tunnetuksi. Perustin kroatialaisen yhtiön, liityin Kroatian Arkkitehtiliittoon, järjestimme suomalaisten taiteilijoiden ja suunnittelijoiden näyttelyitä, konsertteja ja yleisiä kesätapahtumia. Siellä Unijen saarella suunnittelin Helsinki-Vantaan lentoaseman kattorakenteita vuonna 1993 ja vuonna 2008 Kiinaan ensimmäistä suurta rakennushanketta, Wuxin oopperataloa.

Tämä kaikki oli mahdollista pienelle suomalaiselle arkkitehtitoimistolle sen vuoksi, että olimme ennakkoluulottomia sekä tietokoneavusteisessa suunnittelussa että telefaxin ja myöhemmin Internetin käytössä. Suomalaisia vahvuuksia ovat uuden teknologian kehittäminen ja omaksuminen. Niinpä PES-Arkkitehdit oli 1980-luvulla Suomessa tietotekniikan edelläkävijä ja toimistomme maailmassakin huippuluokkaa kolmiulotteisen virtuaalisuuden kehittäjänä.

Suomen liittyminen Euroopan Unioniin avasi arkkitehteille aivan uuden mahdollisuuden osallistua kaikkiin eurooppalaisiin arkkitehtikilpailuihin.

Voitimme 1996 tärkeän arkkitehtikilpailun konserttisalin suunnittelemiseksi 750 vuotta vanhaan goottilaiseen punatiilikirkkoon Neubrandenburgin kaupungissa, entisen Itä-Saksan alueella. Kun konserttisali viisi vuotta myöhemmin valmistui, huomasimme, että suomalaisuus tarkoittaa monia sellaisia ominaisuuksia, joilla muuttuvassakin maailmassa voi pärjätä. Näitä ovat mm. suomalainen täsmällisyys ja tehokkuus, joka voittaa tarvittaessa Saksan byrokraattisemman toiminnan. Myös suomalainen tietotekniikkaosaaminen oli silloin selvästi kehittyneempää. Tuli sellainen tunne, että meihin luotetaan.

Minulle oli selvää, että eurooppalaiseen yhteisöön liittyminen oli kuitenkin ennen kaikkea turvallisuuden tae meille suomalaisille. Jouduin vaimoni Tellen kanssa myös konkreettisesti kokemaan tämän tosiasian. Olimme kesällä 1989 parin viikon lomalla silloin vielä Jugoslaviaan kuuluvalla Unijen saarellamme. Tapaamisen kunniaksi slovenialainen ystävämme, kylän päällikkö, halusi tarjota meille ryyppyn rakijaa. Katsoimme samalla televisiosta, kuinka Serbian presidentti Slobodan Milosevic piti nationalistisen kiihotuspuheen suurelle kansanjoukolla Kosovo Poljessa. Hän vannoi, että serbit eivät tule koskaan enää häviämään, vaan tulevat olemaan voittajakansaa.

Balkanin kroaatit, serbit ja bosnialaiset olivat eläneet marsalkka Titon hallitessa sovussa, mutta hänen kuoltuaan 1980 Jugoslavian sosialistinen liittotasavalta alkoi hajota ja eri osavaltioissa heräsi pyrkimys

itsenäistyä. Kroatiassa ja Sloveniassa järjestettiin kansanäänestys ja sen perusteella molemmat valtiot julistautuivat itsenäisiksi. Tätä Serbia ja Milosevic eivät hyväksyneet, vaan ”rajojen suojelemiseksi” tankit vyöryivät kesällä 1991 ensin Sloveniaan, josta vetäydyttiin nopeasti.

Sen sijaan Kroatiassa, Serbian rajanaapurissa syttyi tuhoisa sota, jonka uutiskuvat Suomenkin televisiossa olivat kauhistuttavia – sota keskellä Eurooppaa! Varsinkin kun Berliinin muuri oli murtunut ja Neuvostoliitto hajonnut vuoden 1989 aikana..

Telle oli tuolloin juuri perustetun Suomi-Kroatia Seura ry:n puheenjohtaja. Kirjoitimme Hesariin, että Suomen tulisi tunnustaa Kroatian itsenäisyys. Kirjoitin myös arkkitehtiliiton julkaisun artikkelin Dubrovnin pommituksista. Tänä 6.12.2016 on kulunut täsmälleen 25 vuotta pahimmasta pommitusaallosta Dubrovnikiin.

Suomi tunnusti Kroatian 17.1.1992.

Kun sota lopulta päättyi Daytonin rauhansopimukseen marraskuussa 1995, perustin vain muutamaa kuukautta myöhemmin toimiston ja suomalaisen designin edustuksen Zagrebiin. Koska Suomen suurlähetystö avattiin Zagrebissa vasta 1997, Design Centerimme oli siihen asti tavallaan Suomen kulttuurikeskus Kroatiassa.

Bisnestäkin yritettiin, mutta se ei onnistunut, koska odotettuja ulkomaisia investointeja ei tullut. Toimintamme Kroatiassa loi kuitenkin pohjaa sille tavalle toimia, miten suomalainen arkkitehtitoimisto on saanut vuodesta 2003 alkaen vankkaa jalansijaa Kiinassa. Tietysti on oltava sellaista osaamista, jolla on laajempaa merkitystä. Hyvä suomalainen koulutusjärjestelmä antaa osaamiselle vankan lähtökohdan. On lisäksi jalkauduttava paikan päälle ja tutustuttava ennakkoluulottomasti paikalliseen kulttuuriin ja toimintatapoihin.

Erytisen tärkeä suomalaisuuteen liittyvä piirre, jolla mielestäni on aina ollut merkitystä, on rehellisyys ja asioiden sanominen suoraan ja kiertelemättä. Jos jotain luvataan, se pidetään.

Tietysti myös maamme puolueettomuus isojen kansainvälisten konfliktien kentässä on kaikkialla suomalaisuuteen liittyvä positiivinen piirre. Kun kaikki kuitenkin ympärillämme muuttuu kiihtyvällä vauhdilla, ennakkoluulottomuutta kyllä tarvitaan, ja sitä suomalaisilla mielestäni on. Mm. tästä, uusien ja yllättävienkin asioiden omaksumisesta ja ongelmien ratkaisemisesta kertoo Ilkka Taipaleen toimittama, eri kielillä julkaistu kirja, *Sata sosiaalista innovaatiota Suomesta*. Monet ovat yhteiseen hyvinvointiin tähtääviä innovaatioita, jotka tehtiin kauan ennen hyvinvointivaltion syntyä, kuten neuvolajärjestelmä 1926, äitiyspakkaukset 1937 ja maksuton kouluruokailu 1943. Nyt nämä ovat myös kansainvälisesti kiinnostavia, kuten esimerkiksi suomalainen koulujärjestelmä ja terveydenhoito, joista kehitetään vientituotteita.

PES-Arkkitehdit on suunnitellut yhtäjaksoisesti 30 vuotta Helsingin lentoasemaa. Lähdin vuonna 2003 Kiinaan hakemaan halpaa graniittia sillä hetkellä meneillään olevaan kaukoliikenteen terminaalin laajennukseen.

Siitä alkoi edelleen jatkuva toimintamme Kiinassa. Tähän liittyen hankimme oman toimitilan vuonna 2008 ensimmäisen suuren kilpailuvoiton myötä ja 2011 perustimme Shanghain Marjaniemen toimistomme kiinalaisen sisaryhtiön.

Viime lauantain Hesarissa oli Suomen talousnäkyviä tarkasteleva juttu, jossa todettiin, että Kiina oli vuonna 2015 noussut Suomen tärkeimmäksi kauppakumppaniksi, jos mittarina on ulkomaisen loppukysynnän vaikutus Suomen bruttokansantuotteeseen.

Minulta kysytään usein, onko suomalaisuudella ja suomalaiselle arkkitehtuurilla mitään erityistä merkitystä Kiinassa? Siis onko suomalaisella suunnittelulla ja projektijohtamisella loppukysyntää Kiinassa. Minun kokemukseni mukaan tällaista kysyntää on.

On yllättävää todeta, että kahden miljardin ihmisen maassa vaativista ja isoista rakennushankkeista, joissa on tarvetta ja kysyntää ulkomaisesta osaamisesta, vastaa kohtuullisen rajoitettu koulutettujen, nuorehkojen ihmisten joukko. Heitä on johtavassa asemassa, esim. arkkitehtejä, jotka ovat käyneet Skandinaviassa, tai muuten tutustuneet siihen Pohjoismaiseen yhteisöön, johon Suomikin kuuluu. Alvar Aalto on hyvin tunnettu myös Kiinassa.

Aiemmin tänä vuonna voitimme Nanjingin kaupungissa kulttuurikeskuskilpailun. Kun esittelin sitä alueen asemakaavapäällikölle, hän sanoi käyneensä Suomessa ja piti suomalaisia arkkitehtejä niin hyvinä, että hän on halukas suosittelemaan meitä myöhempikiinkin projekteihin.

Kiinan nopea urbanisoituminen on vaatinut valtavaa toimitila- ja asuntorakentamista, josta seuraa erilaisten palvelurakennusten tarve. Tänä vuonna Kiinan keskushallinto asetti erityistavoitteeksi kulttuuritilojen rakentamisen.

Olemme nyt hyvän kilpailumenestyksen avulla päässeet surffaamaan tälle teatteri- ja konserttitali-rakentamisen aallonharjalle.

Marjaniemessä ja Shanghaissa yhteensä noin 15 arkkitehdin joukko tekee kanssani projekteja jotka erottuvat valtavirrasta.

Tämä tarkoittaa, että tiimiimme kuuluu aina lisäksi eri alojen asiantuntijoita. Yhä tärkeämmäksi on muodostumassa jo vuosia kestänyt yhteistyö Kansallisoopperan teknisen johtajan Timo Tuovilan ja Ruotsalaisen teatterin johtajan Johan Storgårdin kanssa.

Omassa suunnittelutyössäni materiaaleilla ja rakenteilla on tärkeä osuus, etenkin luonnosta löytyvä rakenteellinen kauneus ja puut, tai Kiinassa bambu, ovat usein suunnitteluni suomalaisia lähtökohtia.

Tarjoamme suomalaista konseptia, jossa avainsanoja ovat kokonaisuuden hallinta, käyttäjäystävällisyys, tilojen monikäyttöisyys ja kustannustehokkuus. Kaikki nämä ovat osa isompaa kestävästä kehityksestä, jossa suunnittelu ja rakentaminen perustuvat huipputason digitaaliseen osaamiseen ja ns. hyvään rakennustapaan teknisessä ja eettisessä mielessä. Kun voitimme Wuxin oopperatalokilpailun 2008, kaupunginjohtaja kysyi minulta, kuinka näin pieni toimisto voi voittaa isoja ja tunnettuja kansainvälisiä toimistoja.

Nykyisin sellaista kysymystä ei enää esitetä.

Näin viime vuonna TV:ssä keskustelun kansainvälisyydestä, josta mieleeni jäi erään osallistujan loppupäätelmä: *Ajattele tulevaisuutta ja sitä, mikä muuttuu, mutta ennen kaikkea sitä mikä ei muutu.* Suomalaisilla on monia sellaisia pysyviä ominaisuuksia, joiden avulla meillä on myös kansainvälistä kilpailukykyä. Pentti Saarikoski kirjoitti: *Todellinen radikalismi on sitä, että lähdetään ja otetaan asioista selvää.* Minusta siinä kuvataan myös jotain perisuomalaista sisukkuutta ja rehellisyyttä – perehdytään ja toimitaan niiden perusteella.

Tämän vuoden Presidentin linnan juhlien teemaksi on valittu *SUOMEN VAHVUUDET*. Suomalaisessa yhteiskunnassa ja meissä suomalaisissa on niin paljon vahvuuksia, että edelleen muuttuvassa maailmassa tulemme selviämään myös tulevana aikoina.

PES-Arkkitehtien Marjaniemen toimistossa on ammattilaisina noin 10 eri kansallisuutta. Monet puhuvat jo suomea ja kuuluvat Suomen Arkkitehtiliittoon. Joillakin on jo Suomen kansalaisuus.

Olla ja toimia suomalaisena ulkomailla on suuri etuoikeus. Tehdä töitä Marjaniemessä ja ulkomailla suomalaisena ja Suomen hyväksi on mielestäni aina ollut isänmaallista toimintaa, mutta se on kaukana ahtaasta nationalismista.

Olen kiitollinen, kun olen voinut asua ja tehdä töitä Marjaniemessä jo 54 vuotta. Täältä on ollut hyvä lähteä matkoille eri puolelle maailmaa, ja tänne on ollut erittäin hyvä palata. Ei ole koskaan tullut mieleenkään muuttaa edes vähäksi aikaa muualle.

Olen tuonut ulkomaisia vieraita ja ystäviä MP:n venesatamaan ja joskus veneretkellekin. Viimeinen silaus ja osoitus suomalaisuudesta on ollut, kun matka on päätetty Puolaharjun talomme puutarhaan ja tarjottu kalasoppaa tai savustettua kalaa.

Etenkin viime vuosina, kun olen pitänyt Kiinassa lukuisia esitelmiä suomalaisesta arkkitehtuurista ja ajattelustamme, olen lähes aina näyttänyt johdannoksi kuvan Ison-Antintien ateljeesta.

Suomi on kotimaani ja Marjaniemi kotipaikkani ja olen siitä ylpeä.

Haluan lopuksi esittää parhaat kiitokseni kaikille, jotka toimivat Marjaniemen omaleimaisen ilmeen säilymiseksi.

Hyvää Itsenäisyyspäivää!